

Marionetspilleren

Der var på dampskibet en gammelagtig mand, med et så fornøjet ansigt, at, løj det ikke, da måtte han være det lykkeligste menneske på jorden. Det var han også, sagde han; jeg hørte det af hans egen mund; han var dansk, var min landsmand og rejsende teaterdirektør. Hele personalet havde han med, det lå i en stor kasse; han var marionetspiller. Hans medfødte gode humør, sagde han, var blevet lutret af en polyteknisk kandidat, og ved det eksperiment var han blevet fuldkommen lykkelig. Jeg forstod ham ikke straks, men så satte han hele historien klart ud for mig, og her er den.

Det var i Slagelse, sagde han, jeg gav en forestilling på postgården, og havde brillant hus og brillant publikum, aldeles ukonfirmeret, på et par gamle madammer nær. Så kommer der en sortklædt person af studenterudseende, han sætter sig, og ler aldeles på de rigtige steder, klapper aldeles rigtigt, det var en usædvanlig tilskuer! jeg måtte vide, hvem det var, og jeg hører, at det er en kandidat fra den polytekniske læreanstalt, sendt ud for at belære folk i provinserne. Klokkeren otte var min forestilling ude, børn skal jo tidlig i seng, og man må tænke på publikums bekvemmelighed. Klokkeren ni begyndte kandidaten sine forelæsninger og eksperimenter, og nu var jeg hans tilhører. Det var mærkeligt at høre og se på. Det meste gik over mit hoved og ind i præstens, som man siger, men det måtte jeg tænke: Kan vi mennesker udfinde sligt, så må vi også kunne holde længere ud end til vi puttes i jorden. Det var bare små mirakler, han gjorde, og dog alt sammen fod i hose, lige ud af naturen. I Moses' og profeternes tid måtte sådan en polyteknisk kandidat være blevet en af landets vise, og i middelalderen ville han være blevet brændt. Jeg sov ikke hele natten, og da jeg næste aften gav en forestilling og kandidaten var der igen, så kom jeg ordentlig i humør. Jeg har hørt af en skuespiller, at han i elskerroller kun tænkte på en eneste af tilskuerne, for hende spillede han og glemte hele det øvrige hus; den polytekniske kandidat han var min "hende," min eneste tilskuer, som jeg spillede for. Da forestillingen var ude, blev alle marionetter kaldt frem, og jeg blev af den polytekniske kandidat budt ind til ham på et glas vin; han talte om min komedie og jeg talte om hans videnskab, og jeg tror, vi havde lige stor fornøjelse af begge dele, men jeg beholdt dog ordet, for der var så

meget i hans, som han ikke selv kunne gøre rede for, som nu den ting, at et stykke jern, som falder igennem en spiral, bliver magnetisk, ja hvad er det: Ånden kommer over det, men hvor kommer den fra; det er ligesom med denne verdens mennesker, tænker jeg, Vorherre lader dem dumpe gennem tidens spiral, og ånden kommer over dem, og så står der en Napoleon, en Luther, eller lignende person. "Hele verden er en række af underværker," sagde kandidaten, "men vi er så vant til dem, at vi kalder dem hverdagsting." Og han talte og han forklarede, det var til sidst ligesom han løftede hjerneskallen på mig, og jeg tilstod ærligt, at var jeg ikke allerede en gammel karl, så ville jeg straks gå i den polytekniske anstalt og lære at se verden efter i sømmene, og det uagtet jeg var et af de lykkeligste mennesker. "Et af de lykkeligste!" sagde han, og det var ligesom han smagte på det. "Er De lykkelig?" spurgte han; "ja," sagde jeg, "lykkelig er jeg, og velkommen er jeg i alle byer, hvor jeg kommer med mit selskab. Der er jo rigtignok et ønske, der imellem kommer over mig som en nissebuk, en mare, der rider mit gode humør, det er: at blive teaterdirektør for en levende trup, et rigtigt menneskeselskab." - "De ønsker deres marionetter levendegjorte, De ønsker, at de skal blive til virkelige skuespillere," sagde han, "og De selv være direktøren, da ville De være fuldkommen lykkelig, tror De?" Han troede det nu ikke, men jeg troede det, og vi talte frem og vi talte tilbage, og så var vi lige nær i vor mening, men med glassene stødte vi sammen, og vinen var meget god, men der var trolldøj i den, for ellers bliver hele historien, at jeg fik en rus. Det var det ikke, jeg var klarøjet. Der var som solskin i stuen, det skinnede ud af ansigtet på den polytekniske kandidat, og jeg måtte tænke på de gamle guder i evig ungdom, da de gik om i verden; og det sagde jeg til ham, og så smilede han, og jeg turde have bandet på, at han var en forklædt gud eller en af familien, - og han var det - mit højeste ønske skulle opfyldes, marionetterne blive levende, og jeg direktør for mennesker. Vi drak på det; han pakkede alle mine dukker i trækassen, bandt mig den på ryggen, og så lod han mig dumpe gennem en spiral; jeg hører endnu, hvor jeg dumpede, jeg lå på gulvet, det er vist og sandt, og hele selskabet sprang ud af kassen, ånden var kommen over dem alle sammen, alle marionetterne var

blevet udmærkede kunstnere, det sagde de selv, og jeg var direktør; alt var i stand til første forestilling; hele selskabet ville tale med mig, og publikum med. Danserinden sagde, at når hun ikke stod på ét ben, så faldt huset, hun var mester for det hele og ville behandles således. Dukken, der spillede kejserinde, ville uden for scenen også behandles som kejserinde, for ellers kom hun ud af øvelsen; han som brugtes til at komme ind med et brev, gjorde sig lige så vigtig som første elsker, thi de små var som de store af lige vigtighed i et kunstnerisk helt, sagde han. Så forlangte helten, at hele hans rolle skulle kun være udgangsreplikker, for dem klappede man af; primadonna ville kun spille i rødt lys, for det klædte hende - hun ville ikke være i blå. Det var ligesom fluer i en flaske, og jeg var midt i flasken, jeg var direktør. Vejret gik fra mig, hovedet gik fra mig, jeg var så elendig, som et menneske kan blive, det var en ny menneskeslægt jeg var kommen imellem, jeg ønskede, at jeg havde dem alle sammen i kassen igen, og at jeg aldrig var blevet direktør. Jeg sagde dem rent ud, at de i grunden dog alle var marionetter, og så slog de mig ihjel. Jeg lå på sengen i mit kammer, hvorledes jeg var kommet der fra den polytekniske kandidat, må han vide, jeg ved det ikke. Månen skinnede ind på gulvet, hvor dukkekassen lå væltet og alle dukkerne smidt om, små og store, hele kommersen; men jeg var ikke sen, ud af sengen fór jeg, og i kassen kom de alle sammen, nogle på hovedet og nogle på benene; jeg smækkede låget til og satte mig selv ovenpå kassen; det var til at male, kan De se det, jeg kan se det. "Nu skal I blive der," sagde jeg, "og aldrig ønsker jeg mere at I har kød og blod!" - Jeg var så let i humøret, jeg var det lykkeligste menneske; den polytekniske kandidat havde lutret mig; jeg sad i bar lyksalighed og faldt i søvn på kassen, og om morgnen - det var egentlig om middagen, men jeg sov forunderlig længe den morgen, - så sad jeg der endnu, lykkelig, idet jeg havde lært, at mit fordums eneste ønske havde været dumt; jeg spurgte efter den polytekniske kandidat, men han var borte, ligesom de græske og romerske guder. Og fra den tid har jeg været det lykkeligste menneske. Jeg er en lykkelig direktør, mit personale ræsonnerer ikke, publikum ikke heller, det fornøjer sig af hjertensgrund; frit kan jeg selv lave alle mine stykker sammen. Jeg tager af alle komedier det bedste, jeg vil, og ingen ærgres sig derover. Stykker, som nu er foragtede på de store teatre, men som publikum for tredve år siden løb efter og tvinede over, dem tager jeg nu til mig, nu

giver jeg dem til de små, og de små de tviner ligesom fader og moder tvinede; jeg giver "Johanna Montfaucon" og "Dyveke," men i forkortning, for de små holder ikke af langt kærlighedsvrøvl, de vil: ulykkeligt, men hurtigt. Nu har jeg berejst Danmark på retten og på vrangen, kender alle mennesker og kendes igen; nu er jeg gået til Sverige, og gør jeg her lykke og fortjener gode penge, så bliver jeg skandinav, ellers ikke, det siger jeg Dem, som er min landsmand. Og jeg, som landsmand, fortæller det naturligvis straks igen, blot for at fortælle.

* * *